

Ружицький Валерій Андрійович,
кандидат педагогічних наук, в. о. директора
КВНЗ КОР «Білоцерківський
гуманітарно-педагогічний коледж»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розкрито особливості процесу розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів. З'ясовано, що професійна компетентність студента — це сукупність його особистісних якостей, загальної культури й кваліфікаційних знань, умінь, гармонійна інтеграція яких у педагогічній діяльності дає оптимальний результат. Професійна компетентність вчителя обумовлює його педагогічну майстерність. У статті надано загальні психолого-педагогічні засади цього процесу.

Ключові слова: самовдосконалення, мотивація, творчість, педагогічна майстерність, самоосвіта, особисті якості, інноваційна діяльність, функції, принципи, кваліфікаційна компетентність, середовище.

Ружицкий Валерий Андреевич

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация. В статье раскрыты особенности процесса развития профессиональных компетентностей будущих учителей начальных классов. Выяснено, что профессиональная компетентность студента — это совокупность его личностных качеств, общей культуры и квалификационных знаний, умений, гармоничная интеграция которых в педагогической деятельности дает оптимальный результат. Профессиональная компетентность учителя обуславливает его педагогическое мастерство. В статье предоставлены общие психолого-педагогические основы этого процесса.

Ключевые слова: самосовершенствование, мотивация, творчество, педагогическое мастерство, самообразование, личные качества, инновационная деятельность, функции, принципы, квалификационная компетентность, среда.

Valery Ruzhytsky

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract. *In the article the features of the process of development of professional competencies of future of primary school teachers. It is found that the professional competencies of the student is the totality of his personal qualities, the general culture and qualification of knowledge, skills, harmonious integration of which in educational activities gives the best result and. Professional competencies of the teacher makes his pedagogical skills. The article provided General psycho-pedagogical foundations of this process.*

Keywords: *self-improvement, motivation, creativity, pedagogical skills, self-education, personal qualities, innovation, functions, principles, job competence, environment.*

Постановка проблеми

Однією з важливих проблем розвитку суспільства була і залишається проблема вдосконалення освіти і виховання молодого покоління. Від характеру та змісту соціального замовлення, яке виконує освіта у сфері навчання та виховання людини, залежить майбутнє держави. Наше суспільство не виняток, воно сьогодні вимагає, насамперед, гуманну особистість, здатну до творчості, ініціативи, саморозвитку, самоосвіти.

Актуальність проблеми дослідження. Актуальність зазначених завдань визначається у нормативно-правових документах, які регламентують діяльність освітянської сфери (закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту»; Державна програма «Вчитель», Концепція педагогічної освіти, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст.)⁹.

Загальновідомо, що формування та розвиток гуманної дитини молодшого шкільного віку залежить від учителя. Якщо майбутні вчителі початкових класів усвідомлюють важливість завдання формування в учнів ціннісного ставлення до навколишнього світу і самого себе, то їхні знання набувають ціннісного значення.

Початкова ланка освіти — фундамент шкільного навчання, адже саме тут закладається основа для формування особистості майбутнього громадянина. Вона покликана забезпечити подальше становлення та різнобічний розвиток особистості дитини, цілеспрямовано виявляти й розвивати її здібності в різних видах діяльності, створити умови для повноцінного засвоєння базового рівня освіти й уміння вчитись⁵.

Основні фактори, які ускладнюють процес розвитку професійних компетентностей майбутніх педагогів:

---

⁹ Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/>

⁵ Мороз О. Г. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація : навч. посіб. / О. Г. Мороз. — Київ : Знання, 2002. — 264 с.

- низький рівень мотивації студентів до навчально-пізнавальної та професійної діяльності;
- соціально-психологічна неготовність до виконання організаторських завдань;
- недостатня сформованість у майбутніх учителів креативних якостей і низький загальнокультурний рівень;
- переважання репродуктивного виду навчальної роботи в порівнянні з проблемно-пошуковим і дослідницьким.

Перераховані фактори доводять необхідність вдосконалення процесу підготовки майбутніх педагогів, підкреслюючи при цьому, що саме поняття «професійна компетентність» поступово стає ширше, ніж прийнято вважати.

Мета освіти має бути спрямована на формування професійних компетентностей майбутнього вчителя, що визначає не тільки професійні характеристики як фахівця, а й його соціокультурні доміанти. Професійно важливі компетентності педагога виділяються із безлічі його якостей не тільки у зв'язку з вимогами досягнення високої ефективності професійної діяльності, а й за такою критерійною ознакою, як соціальна затребуваність.

Аналіз основних досліджень та публікацій

Багатопланова проблема готовності людини до різних видів професійної діяльності знайшла своє відображення в працях А. Ганюшкіна, П. Горностай, В. Євдокимова, А. Леонтьєва, Л. Кандибович, М. Д'яченко, В. Семиченко. Визначенню категорії «педагогічна діяльність» велику увагу приділяли в своїх наукових працях психологи І. Вітенко, І. Зимня, П. Кулютін, Г. Щедровицький, педагоги С. Архангельський, В. Беспалько, Н. Кузьміна, І. Ісаєва та ін. Філософсько-методологічні аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів досліджували С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Лутаєв, Н. Ничкало, В. Сластьонін, Т. Троїцька, Л. Щербаков. Науково-теоретичним основам цього питання присвятили свої праці О. Абдуліна, В. Бондар, Н. Кузьміна, О. Мороз, О. Пехота, М. Фіцула. Проблеми формування науково-педагогічного мислення в системі педагогічної освіти вивчали Ю. Азаров, В. Загв'язинський, І. Краснощок, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська. Методичні основи та зміст педагогічної професійної підготовки майбутніх учителів (зокрема й початкових класів) розроблено такими вченими, як: А. Аніщенко, К. Волинець, О. Глузман, І. Дичківська, О. Савченко, В. Сухомлинський та ін. Провідні дослідники вітчизняної професійної початкової освіти — В. Бондар, Н. Бібік, О. Біда, Т. Байбара, М. Вашуленко, П. Гусак, Л. Коваль, О. Комар, Н. Кічук, С. Мартиненко, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Л. Хоружа, І. Шапошникова та ін. визначають такі сутнісні характеристики професійної компетентності вчителя початкових класів, як поглиблене знання предмета, постійне оновлення знань для успішного виконання професійних завдань, наявність змістового, процесуального й особистісного компонентів.

Недостатньо дослідженими, на наш погляд, залишаються психолого-педагогічні засади розвитку професійних компетентностей студентів педагогічних закладів та питання професійної готовності майбутніх учителів початкових класів через формування їхніх професійних компетентностей.

Мета статті — виявити й обґрунтувати психолого-педагогічні засади розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу

Метою професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи є забезпечення його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури й кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких у педагогічній діяльності дає оптимальний результат. Важливими є внутрішні фактори вчителя: особистісні якості, його загальна культура, управлінські й організаторські можливості, а вже потім — кваліфікаційна компетентність, що передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності. Професійна компетентність — це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має основні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності та критичність мислення.

Отже, професійно компетентною є така праця вчителя, в якій на достатньо високому рівні виконується педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, реалізується особистість вчителя і досягаються результати навчання та виховання школярів.

Основними завданнями розвитку професійних компетентностей майбутнього фахівця початкової освіти є:

- створити умови для становлення професійної культури майбутнього спеціаліста;
- активізувати формування ключових компетентностей майбутнього вчителя початкової школи;
- забезпечити оволодіння технологіями самоорганізації та конкурентоздатності;
- формувати професійну мобільність студентів;
- організувати методичну, дидактичну підтримку студентів;
- формувати соціальну активність на основі особистісних якостей та соціальних умінь особистості.

Основними структурними елементами педагогічної компетентності є теоретичні педагогічні знання (передбачають зміст психолого-педагогічних знань, визначених навчальними програмами), практичні вміння, особистісні

якості педагога. Професійна компетентність учителя обумовлює його педагогічну майстерність⁸.

Значущість професійної компетентності для педагогічної діяльності зумовлюється її функціями. До них належать такі функції:

- педагогічного самовизначення;
- педагогічної самомотивації;
- педагогічного самонавчання й самовдосконалення;
- педагогічної самореалізації;
- педагогічної самопрофілактики й самореабілітації.

Урахування цих функцій у процесі розвитку професійної компетентності забезпечить успішне виконання мети й завдань професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Принципи розвитку професійних компетентностей майбутніх вчителів початкових класів:

1. Принцип гуманізму — створення умов для формування кращих якостей і здібностей студента; гуманізація стосунків між викладачами й вихованцями, повага до особистості майбутнього спеціаліста, розуміння його запитів, інтересів, гідності; виховання гуманної особистості, щирої, людяної, доброзичливої, милосердної.

2. Принцип демократизації — усунення авторитарного стилю у спілкуванні. Сприйняття особистості майбутнього вчителя початкових класів як вищої соціальної цінності, визначення його права на свободу, розвиток педагогічних здібностей.

3. Принцип компетентності — створення умов для розвитку необхідних структурних елементів професійної компетентності випускника.

4. Принцип педагогічної творчості — створення умов для розвитку індивідуально-особистісної творчості.

5. Принцип проблемності передбачає орієнтацію майбутнього фахівця на вирішення реальних педагогічних проблем.

6. Принцип реалізму передбачає орієнтованість випускника педагогічного закладу на досягнення реальних педагогічних цілей, оволодіння потрібними для цього засобами й методами.

7. Принцип педагогічного саморозвитку передбачає орієнтацію випускника на створення умов для стабільного задоволення власних духовних і педагогічних потреб у саморозвитку й самореалізації. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів буде ефективною, якщо вона здійснюється в комплексі зазначених підходів і принципів, має цілісний характер.

8. Принцип технологічної єдності процесу навчання, використання нових технологій навчання.

---

⁸ Сластенин В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов [и др.] ; под ред. В. А. Сластенина. — М. : Академия, 2002. — 576 с.

9. Принцип діалогізації навчання — відмова від монологізму як соціально орієнтованого спілкування; розвиток у студентів уміння бачити сильні й слабкі аспекти співрозмовника, критично ставитися до отриманої інформації, розрізняти упереджену, неупереджену інформацію, виявляти розбіжності в позиціях учасників діалогу та розуміти позицію співрозмовника^{3; 10}.

Основні сфери діяльності вчителя в структурі професійної компетентності можна проаналізувати через такі складові: професійні, психологічні та педагогічні знання; професійні педагогічні вміння; професійні психологічні позиції, установки вчителя, яких вимагає педагогічна професія; особистісні якості.

Важливість окремих складових професійної компетентності може бути нерівноцінною. Пріоритетними є ті складові, які свідчать про результати педагогічної праці. Людина може бути професіоналом у своїй сфері, але не бути компетентною у вирішенні всіх професійних питань. Тому доцільно вивчати окремі аспекти професійної компетентності фахівця, серед яких етична має вагоміше значення, оскільки, передусім, моральні цінності й установки визначають мету, стратегію і тактику педагогічної дії.

Важливим блоком професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів є такі системні характеристики: мотивація (спрямованість особистості та її види); якості (педагогічні здібності, характер і його риси, психологічні стани та процеси); інтегральні характеристики особистості (педагогічна самосвідомість, індивідуальний стиль, креативність).

Стає очевидним, що необхідна цілеспрямована робота, відпрацьована система підготовки майбутніх вчителів початкових класів, яка включає такі критерії сформованості професійної компетентності вчителя початкових класів:

- мотиваційно-ціннісні: мотивація досягнення діяльності успіху в педагогічній діяльності;
- технологічні: сформованість комплексу загально педагогічних умінь: рефлексивних, конструктивних, організаторських;
- когнітивні: володіння професійно-значущими знаннями (спеціальні, психолого-педагогічні, технологічні, науково-методичні, предметні, управлінські);
- особистісні: любов до дітей, альтруїзм, емпатія, творчість;
- рефлексивні: уміння оцінювати і реалізувати власну педагогічну діяльність, корегувати власні недоліки, прагнення до професійного самовдосконалення^{1; 6}.

---

³ Євдокимов В. І. Підготовка вчителя в умовах євроінтеграції: навч. посіб. / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова. — Харків: ХОНМІБО, 2006. — 204 с.

¹⁰ Горкуненко П. Формування професійної компетентності викладача педагогічного вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації в контексті загальноєвропейської інтеграції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Npd/2010_1/Gorkunen.pdf

¹ Вітенко І. С. Основи психології. Основи педагогіки: навч.-метод. посіб. / І. С. Вітенко, А. С. Борисюк, Т. І. Вітенко. — Чернівці: Книги – XXI, 2006. — 200 с.

⁶ Основи психології і педагогіки: навч. посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – 2-ге вид., виправ., доп. — Київ: Академвидав, 2006. — 520 с.

Отже, під професійною компетентністю майбутнього вчителя розуміється сукупність професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Розвиток професійної компетентності — це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися до мінливого педагогічного середовища. Від професійного рівня педагога безпосередньо залежить соціально-економічний та духовний розвиток суспільства.

Зміни, що відбуваються в сучасній системі освіти, роблять необхідною підвищення кваліфікації та професіоналізму вчителя, тобто його професійної компетентності. Особливу роль у процесі професійного самовдосконалення педагога відіграє його інноваційна діяльність. У зв'язку з цим становлення готовності майбутнього педагога до неї є найважливішою умовою його професійного розвитку. Якщо педагогу, який працює в традиційній системі, достатньо володіти педагогічною технікою, тобто системою навчальних умінь, які допомагають йому здійснювати навчально-виховну діяльність на професійному рівні і домагатися більш або менш успішного навчання, то для переходу в інноваційний режим визначальною є готовність педагога до інновацій².

Майбутньому вчителю початкових класів потрібна гарна загальна освіта. Він має володіти широкими і глибокими пізнаннями в галузі мовознавства, літератури і літературознавства, математики, природознавства, образотворчого мистецтва і музики, основ фізичної культури, інформатики та іноземних мов. Причому йдеться не про знання змісту навчального предмета, що само собою зрозуміло, а про широту кругозору та можливість глибокого аналізу різноманітних сторін навколишньої дійсності. Майбутньому вчителю початкових класів слід добре знати культурні й історичні об'єкти свого міста, краю, орієнтуватися в його історії і культури, бути в курсі культурних подій. Широта кругозору, повнота і тонкість світосприйняття — невід'ємна риса людини, яким повинен бути вчитель.

Формування професійної компетентності — процес циклічний, оскільки в процесі педагогічної діяльності треба постійно підвищувати професіоналізм, і кожен раз перераховані етапи повторюються, але вже в новій якості. Процес формування професійної компетентності також сильно залежить від середовища, тому саме середовище має стимулювати професійний саморозвиток⁴.

Ось чому в процесі підготовки майбутніх вчителів початкових класів потрібно розвивати такі фактори: здатність випускника до самостійної діяльності з проектування навчального процесу, сформованість навичок у визначенні запланованих освітніх результатів, відборі методів і засобів навчання для реалізації нових видів навчальної діяльності.

---

² Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. / І. М. Дичківська. — Рівне : РДГУ, 2001. — 233 с.

⁴ Краснощок І. О. Професійно-особистісний саморозвиток майбутнього вчителя як складова педагогічної освіти / І. Краснощок. — Київ : Рідна шк., 2007. — № 4. — С. 9–11.

На нашу думку, основними психолого-педагогічними засадами є:

- спільна творча діяльність студентів і викладачів;
- наявність у студентів вираженої мотивації до майбутньої професійної діяльності;
- наявність у студентів професійно необхідних особистісних якостей (організаторські, комунікативні, творчі, дослідницькі та ін.);
- цілеспрямована діяльність з формування у студентів знань, умінь і практичних навичок, що забезпечують розвиток професійних компетентностей;
- психологічна готовність як викладачів, так і студентів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності;
- організація самостійної діяльності студентів, яка сприяє розвитку інтелектуальних і творчих здібностей майбутніх учителів початкових класів, скорочення до мінімуму обмежень студента в його діях і можливостях.

Таким чином, психолого-педагогічні засади розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів початкових класів дають змогу вибудувати педагогічну концепцію розвитку школярів у процесі їхнього навчання як сукупність факторів, що сприяють формуванню особистості учня: розвиток інтересу до навчальної діяльності; заохочення самостійності учнів, вироблення вмінь співробітництва; створення ситуацій взаємодії педагогів і учнів, заснованих на їхньому емпатичному взаєморозумінні та активному діалозі; включення в навчальний процес інноваційних педагогічних технологій; зростання позитивної самооцінки школярів; розвиток їхньої здатності до рефлексії; нарощування креативних потенціалів особистості; навчальний процес орієнтований на внутрішню роботу школяра; орієнтація на розвиток творчої активності дитини⁷.

Ефективність процесу формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у системі ступеневої підготовки залежатиме від повноти реалізації всіх його складових. Тобто, конкретними шляхами можуть бути: включення проблематики професійно-педагогічної компетенції до дослідницьких програм і планів навчальної підготовки спеціалістів на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях; проведення науково-теоретичних конференцій та семінарів, практично-методичних нарад з актуальних проблем формування педагогічної компетентності; створення на базі кращих освітянських закладів експериментальних центрів, лабораторій для опрацювання виховних інновацій, розповсюдження передового досвіду творчих педагогічних працівників; коригування й узгодження змісту освіти, навчальних планів і програм з метою орієнтації на основні компоненти професійної компетентності; розроблення й упровадження нових курсів, що сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутніх учителів початкової ланки освіти; науково-методичне забезпечення з урахуванням основних видів

---

⁷ Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. — Київ : Вища шк., 2004. — 422 с.

компетентностей майбутніх спеціалістів; розроблення й видання типових програм, методичних посібників, підручників, методичних матеріалів; розроблення й упровадження нових методик навчання та виховання з метою формування конкурентоздатного працівника освітньої галузі; використання засобів масової інформації з метою висвітлення кращого педагогічного досвіду; вивчення світового педагогічного досвіду, адаптація кращих прикладів формування професійної компетентності майбутніх вчителів; налагодження контактів з міжнародними організаціями, проведення спільних міжнародних заходів та проектів з проблем формування професійної компетентності; ефективно застосування інноваційних програм освітніх технологій; науково-методичні розробки з питань стратегії розвитку освітнього процесу, використання інноваційних форм і методів індивідуального чи групового пошуку; використання творчого потенціалу вчителів-практиків та науковців у вдосконаленні навчально-виховного процесу.

Висновки

Творчо розв'язувати поставлені суспільно важливі педагогічні завдання зможе лише висококваліфікований вчитель, який має обов'язково володіти дослідницькими вміннями. Це вже особистісні характеристики професійної компетентності педагога. Нові педагогічні технології, впроваджувані у сучасній загальноосвітній школі, потребують фахової підготовки педагога, посилення дослідницького компонента у професійній діяльності вчителя. Знання психології дитини, її особистісних характеристик особливостей поведінки, темпераменту, характеру, психологічних процесів мислення, уваги, уяви, сприймання, пам'яті, мовлення, індивідуальних здібностей, нахилів допоможе вчителю розкрити потенціал кожної дитини, діагностувати та спрогнозувати розвиток кожного учня, підібрати найефективніші методи і прийоми роботи, направити вміння дітей в потрібне «русло», щоб якнайповніше реалізувалися можливості кожного.

Базові професійні компетентності, що формуються у педагогічних навчальних закладах повинні відповідати сучасним вимогам суспільства. Щоб людина могла увійти до цього світу, її потрібно готувати до інтенсивної, вільної, незалежної інтелектуальної праці, а це набагато складніше, ніж працювати на конвеєрі. Щоб сформувані суб'єктну позицію у дитини, самому вчителю треба стати суб'єктом діяльності. Особистість виявляє себе в реальних діях, вчинках: творче ставлення до життя, готовність і прагнення до зустрічі з новим, формування таких якостей, як рішучість, принциповість, сміливість. Вважаємо, що лише за умови наявності в особі майбутнього вчителя початкових класів таких інтегральних психологічних якостей може виникнути педагогічна установка, адекватна новим цілям освіти.

До того ж, важливого значення набуває формування соціально активної особистості майбутнього вчителя початкових класів, здатної об'єктивно оцінювати дійсність, сформувані і відстояти власну думку, бути активним учасником життєвих процесів. Завжди вчитель має підвищувати рівень свого

професіоналізму та педагогічної майстерності, вести творчий пошук. Функції професійної діяльності вчителя початкових класів навіть ширші, ніж учителя-предметника, оскільки він класний керівник і викладає різні предмети. Ось чому майбутній учитель початкових класів зобов'язаний мати якісну психолого-педагогічну, методичну підготовку з аксіологічних питань навчання і виховання дітей.

Професійна компетентність — це мистецтво, яке повинно постійно удосконалюватись на основі виявлених нами психолого-педагогічних засад.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Подальшого дослідження потребують питання використання інноваційних форм і методів у процесі розвитку професійних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи та питання науково-педагогічного супроводу розвитку професійних компетентностей студентів педагогічних коледжів.

Список використаних джерел

1. Вітенко І. С. Основи психології. Основи педагогіки : навч.-метод. посіб. / І. С. Вітенко, А. С. Борисюк, Т. І. Вітенко. — Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. — 200 с.
2. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. / І. М. Дичківська. — Рівне : РДГУ, 2001. — 233 с.
3. Євдокимов В. І. Підготовка вчителя в умовах євроінтеграції : навч. посіб. / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова. — Х. : ХОНМІБО, 2006. — 204 с.
4. Краснощок І. О. Професійно-особистісний саморозвиток майбутнього вчителя як складова педагогічної освіти / І. Краснощок. — Київ : Рідна шк., 2007. — № 4. — С. 9–11.
5. Мороз О. Г. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація : навч. посіб. / О. Г. Мороз. — Київ : Знання, 2002. — 264 с.
6. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. — 2-ге вид., виправ., доп. — Київ : Академвидав, 2006. — 520 с.
7. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. — Київ : Вища шк., 2004. — 422 с.
8. Слостенин В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов [и др.] ; под ред. В. А. Слостенина. — М. : Академия, 2002. — 576 с.
9. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/>
10. Горкуненко П. Формування професійної компетентності викладача педагогічного вищого навчального закладу І–ІІ рівнів акредитації в контексті загальноєвропейської інтеграції [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Npd/2010_1/Gorkunen.pdf

Valerii Ruzhytskyi

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES
DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS**

The features of development of professional competence of future primary school teachers are revealed in the article. It was founded that the students' professional competence is a collection of their personal qualities, qualifications and general culture knowledge and their harmony integration in teaching gives the best result. Teacher's professional competence makes his teaching skills. The article contains the general principles of psycho-pedagogical process.

Basic professional competence that forms in educational establishments must meet the requirements of modern society. It is necessary to prepare future primary school teachers for an intense, free and independent intellectual work for entering the new world. To form child's subjective position the teacher himself must become the subject of activity. Personality reveals itself in real actions. In addition, it is necessary to form in future primary school teachers the creative approach to life, readiness and desire to meet new formation of such qualities as decisiveness, integrity and courage.

We believe that only if a future primary school teacher has such integrated psychological qualities it will be possible to form educational setting that may be adequate to the new goals of education. It is important to form socially active personality of the future elementary school teacher, who is able to evaluate the validity, to form and to defend their own opinion, to be an active participant in the life processes. The teacher must always be creative and raise his level of professionalism and pedagogical skills.

The primary school teacher's functions of professional activities are even broader than those who teaches different subjects because they are also class teachers. Primary school teachers must have high quality of psychological, pedagogical and methodological training of axiological problems of children's training and education.